

**ŚWIĘTOKRZYSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTEKÓW
W KIELCACH**

Znak: KKA.K.SAND.5180.5.2022
Kontynuacja sprawy: KKA.K.SAND.5180.28.2021

Sandomierz, dnia 03.03.2022 r.

ZALECENIA POKONTROLNE

**wydane dla Proboszcza parafii pw. Matki Bożej Bolesnej w Górach Wysokich,
Góry Wysokie 50, 27-620 Dwikozy.**

Na podstawie art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 710 z późn. zm.), po przeprowadzeniu kontroli przez Kierownika Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków oraz upoważnionego pracownika, w ramach przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (w oparciu o art. 38 cytowanej ustawy), ruin baszty (obecnie ruin kaplicy pw. śś. Rocha i Jacka) w miejscowości Kichary Nowe, gmina Dwikozy, objętych ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków województwa świętokrzyskiego pod nr A.670. Kierownik Delegatury w Sandomierzu WUOZ przekazuje poniższe zalecenia pokontrolne.

Uczestnikami kontroli byli upoważnieni:

Kontrolujący:

1. Leszek Polanowski- Kierownik Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach.
2. Katarzyna Kijak-Dojka- Inspektor ochrony zabytków ds. kontroli Delegatury w Sandomierzu WUOZ w Kielcach (upoważnienie nr 1 z dn. 20.01.2022 r.).

W obecności osoby fizycznej /kierownika jednostki kontrolowanej (właściciela, posiadacza, pełnomocnika):

1. Proboszcza Sławomira Świstaka- reprezentującego parafię pw. Matki Bożej Bolesnej w Górach Wysokich.

Ocena stanu faktycznego wynikająca z ustaleń kontroli i dokumentacji zgromadzonej w Delegaturze w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach:

Obiekt objęty ochroną na podstawie decyzji WKZ w Kielcach z dnia 14.04.1966 r. znak: KL.IVa-2/1/162/66 oraz decyzją WKZ w Tarnobrzegu z dnia 14.06.1977r., L. dz. KLVI-5340/392/77, obecnie figurujący w rejestrze zabytków nieruchomych województwa świętokrzyskiego pod numerem A.670.

Zawiadomieniem z dnia 17.11.2021 r. znak sprawy: KKA.K.SAND.5180.28.2021, Kierownik Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach wszczął postępowanie kontrolne dotyczące przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w zakresie stanu zachowania ruin baszty (obecnie ruin kaplicy pw. śś. Rocha i Jacka) w miejscowości Kichary Nowe. W zawiadomieniu wskazano termin oględzin na dzień 07.12.2021 r. W ustalonym terminie kontrola nie odbyła się, o braku możliwości udziału w oględzinach telefonicznie w dniu 07.12.2021 r. proboszcz parafii pw. Matki Boskiej Bolesnej w Górach Wysokich poinformował organ ochrony zabytków.

W związku z powyższym zawiadomieniem z dnia 29.12.2021 r. wyznaczono nowy termin oględzin na 20.01.2022 r.

W dniu 20.01.2022 r. przeprowadzono oględziny podczas których stwierdzono:

1. Obiekt.

Kaplica pw. śś Rocha i Jacka położona we wschodniej części miejscowości Kichary, na skraju głębokiego parowu, na zewnątrz na rzucie koła, wewnątrz ośmioboku. Zachowane pozostałości muru ogrodzeniowego, przylegającego do kaplicy pod kątem prostym.

Ruina kaplicy to pozostałości po dawnych XVII wiecznych obronnych zabudowaniach folwarku PP. Benedyktynek sandomierskich.

W roku 1944r. w czasie działań wojennych kaplica została częściowo zniszczona i od tego czasu pozostaje w stanie ruiny.

2. Ogólny stan obiektu.

W trakcie kontroli stwierdzono, że stan ruin baszty jest bardzo zły. Widoczne są liczne szerokie pęknięcia biegnące poprzez całą grubość muru, od korony do fundamentów. Ponadto zauważono liczne ubytki ceglanej struktury murów, w tym cegieł tworzących łuki konstrukcyjne.

Wewnątrz zachowane są tynki z pozostałościami polichromii a na koronie muru oparty jest przechylony krzyż żeliwny typu karawaka.

Baszta znajduje się w narożniku czworobocznego założenia z pozostałościami muru obwodowego związanego pod kątem prostym z murem baszty.

Wewnątrz baszty zalega gruz ze zniszczonych murów. Ruina pozbawiona zadaszania,

narażona jest na destrukcyjne czynniki atmosferyczne. Stan postępującej ruiny.

Korona murów porośnięta drobną roślinnością. W otoczeniu zakrzaczenia i drzewo o znaczonych rozmiarach.

3. Kontrolujący na podstawie, oględzin i zgromadzonej dokumentacji archiwalnej ustalili, że stan ruiny baszty - kaplicy w miejscowości Kichary na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat uległ pogorszeniu. Analiza archiwalnej dokumentacji fotograficznej obrazuje postępujący proces niszczenia zabytkowej ruiny. Zauważalne są powiększające się rysy i pęknięcia ścian a także liczne ubytki w ceglanej strukturze murów.

4. Ustalone nieprawidłowości:

- liczne szerokie pęknięcia poprzez całą szerokość muru baszty, biegnące od koron do fundamentów,
- liczne ubytki ceglanej struktury murów, w tym cegieł tworzących łuki konstrukcyjne,
- wewnątrz baszty zalegający gruz ze zniszczonych murów,
- brak zadaszenia baszty, zabezpieczającego przed szkodliwymi czynnikami atmosferycznymi,
- w koronie murów niezabezpieczony żeliwny krzyż typu karawaka,
- korona murów porośnięta drobną roślinnością,
- w bezpośrednim otoczeniu baszty występują liczne zakrzaczenia.

Z przeprowadzonych czynności kontrolnych spisano protokół i po odczytaniu przekazano jeden stronie kontrolowanej.

W związku z powyższym Kierownik Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków przekazuje zalecenia pokontrolne.

Zalecenie pokontrolne

Na podstawie art. 40 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23.07.2003r. (Dz. U. 2021 poz. 710 z późn. zm.)

Kierownik Delegatury w Sandomierzu Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków wydaje Proboszczowi Parafii pw. Matki Boskiej Bolesnej w Górach Wysokich zalecenia o następującej treści:

- 1. W terminie do 30 czerwca 2022 roku należy uporządkować wnętrze i najbliższe otoczenie ruin baszty poprzez wykoszenie traw, wycięcie zakrzaczeń drobnych samosiewów (w porozumieniu z konserwatorem zabytków).**

Powyższe prace należy prowadzić po uzyskaniu stosownych pozwoleń wydanych przez Kierownika Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

2. W terminie do 30 sierpnia 2022 roku należy tymczasowo zabezpieczyć żeliwny krzyż typu karawaka poprzez wmurowanie go w koronę murów (w porozumieniu z konserwatorem zabytków).

Powyższe prace należy prowadzić po uzyskaniu stosownych pozwoleń wydanych przez Kierownika Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

3. W terminie do 31.12.2026 roku należy przeprowadzić prace zabezpieczające i konserwatorskie ruin baszty.

Powyższe prace wymagają uzyskania pozwolenia Organu ochrony zabytków w trybie decyzji, zgodnie z zapisami art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 23.07.2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w związku z powyższym w pierwszej kolejności należy przygotować wymaganą dokumentację. Ponadto biorąc pod uwagę w/w terminy oraz konieczność przygotowania odpowiedniej dokumentacji uwzględniającej ekspertyzę techniczną ruin, punkt trzeci podzielono na dwa etapy.

I etap- w terminie do 28.02.2023 r.- przygotowanie dokumentacji - wykonanie ekspertyzy technicznej i konstrukcyjnej ruin baszty i przylegającego do niej muru w celu zdiagnozowania ewentualnych zagrożeń, która zawierać będzie wnioski i zalecenia oraz sposoby i zakres niezbędnych zabezpieczeń w tym ewentualne zadaszanie (na podstawie istniejącej ikonografii) oraz uzyskanie pozwolenia organu ochrony zabytków na przeprowadzenie prac zabezpieczających i konserwatorskich.

II etap- w terminie do 31.12.2026 r. - realizacja prac zabezpieczających i konserwatorskich wynikających ze stwierdzonych w w/w ekspertyzie wnioskach, zaleceniach i zakresach niezbędnych zabezpieczeń na podstawie uzyskanego pozwolenia konserwatorskiego.

Powyższe prace należy prowadzić po uzyskaniu stosownych pozwoleń wydanych przez Kierownika Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

Wszelkie prace przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków powinny być prowadzone pod kierunkiem osoby posiadającej stosowne uprawnienia.

O każdym zrealizowanym punkcie zaleceń pokontrolnych należy pisemnie poinformować Kierownika Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Delegatura w Sandomierzu najpóźniej w ciągu 7 dni od upływu terminu wyznaczonego w w/w zaleceniach.

Uzasadnienie:

Podczas oględzin przeprowadzonych w dniu 20.01.2022 r. kontrolujący ustalili, że stan zabytkowej kaplicy-baszy pw. św. Rocha i Jacka w Górach Wysokich jest bardzo zły. Stwierdzono liczne nieprawidłowości i wieloletnie zaniedbania właściciela obiektu. Ponadto analiza dokumentacji archiwalnej w tym fotograficznej zgromadzonej w Delegaturze WUOZ w Sandomierzu wskazuje, że stan zabytku w przeciągu ostatnich 30 lat uległ znacznemu pogorszeniu.

Wydane dla właściciela zabytku zalecenia pokontrolne mają doprowadzić do zabezpieczenia i utrzymania zabytku w jak najlepszym stanie. W przypadku nie wykonania odpowiednich prac konserwatorskich i zabezpieczających zabytek pozostanie narażony na dalszą destrukcję, utratę substancji zabytkowej, wartości artystycznych i historycznych.

Zalecenia pokontrolne wskazują dysponentowi zabytku konieczne z punktu widzenia ochrony działania zapobiegające możliwej destrukcji danego zabytku, a ich celem jest zapewnienie zachowania zabytku w należyтым stanie.

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela polega m.in na prowadzeniu prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytku, zabezpieczeniu i utrzymaniu zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie, popularyzowaniu i upowszechnianiu wiedzy o zabytku.

Kaplica -baszta w Kicharach jest pozostałością części dawnych XVII-wiecznych obronnych zabudowań folwarku PP. Benedyktynek sandomierskich, jest również jednym z nielicznych i najstarszych zabytków na terenie gminy Dwikozy. Wartość historyczna, architektoniczna i artystyczna obiektu oraz jego utrwalenie w lokalnym krajobrazie mają ogromne znaczenie dla regionu i miejscowej społeczności. Utracenie tak cennego zabytku byłoby niepowetowaną stratą również dla dziedzictwa materialnego naszego kraju i dobra publicznego.

Pilne podjęcie prac wskazanych w zaleceniach pokontrolnych i doprowadzenie zabytku do jak najlepszego stanu uchroni go przed ewentualną całkowitą utratą substancji zabytkowej.

Pouczenie

Zgodnie z art. 107 e ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. 2021 poz. 710 z późn. zm.) o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, kto wbrew obowiązkowi nie wykonuje zaleceń pokontrolnych, o których mowa w art. 40 ust. 1 podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 50 000 zł.

Karę pieniężną, o której mowa, nakłada w drodze decyzji organ ochrony zabytków, który wydał zalecenia pokontrolne.

Pouczenie dotyczące wystąpienia pokontrolnego

Na podstawie art. 40 ust. 2 a i ust. 2 b z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2021 poz.710 z późn. zm.) :

2 a. Kontrolowana osoba fizyczna lub kierownik kontrolowanej jednostki organizacyjnej, w **terminie 14 dni** od dnia otrzymania zaleceń, może zgłosić pisemnie umotywowane zastrzeżenia do zaleceń pokontrolnych oraz dodatkowe wyjaśnienia lub przedstawić dodatkową dokumentację.

2 b. Wojewódzki konserwator zabytków, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń do zaleceń pokontrolnych:

1) zmienia zalecenia pokontrolne i przekazuje je wraz z uzasadnieniem kontrolowanej osobie fizycznej lub kierownikowi kontrolowanej jednostki organizacyjnej – w przypadku stwierdzenia zasadności całości lub części zastrzeżeń albo

2) odmawia zmiany zaleceń pokontrolnych i swoje stanowisko wraz z uzasadnieniem przekazuje kontrolowanej osobie fizycznej lub kierownikowi kontrolowanej jednostki organizacyjnej – w przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń w całości.

Podmiot, do którego skierowano zalecenia pokontrolne, stanowiący akt z zakresu administracji publicznej, dotyczący uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa, inny niż decyzja lub postanowienie, ma możliwość obrony swych praw w drodze skargi do sądu administracyjnego, w trybie art. 52 § 3 w zw. z art. 3 § 2pkt 4 ustawy z 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2325 z późn. zm.)

.....
Z up. Świętokrzyskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków w Kielcach
Kierownik Delegatury w Sandomierzu

Otrzymują:

1. Parafia pw. MB Bolesnej w Górach Wysokich.
2. A/a-2 egz. (teczka obiektowa).

Do wiadomości:

1. Diecezjalny Konserwator Zabytków w Sandomierzu